

Mardin: Masal mı yoksa gerçek mi?

Timur Guda - Çevirmen - Profesyonel Turist Rehberi

Mardin;

Bir masal mı yoksa bir gerçek mi? İnanın karar verilmesi adeta imkânsız bir şehir.

Daha Kızıltepe'de havaalanından yola çıktığımız anda yönünüzü bu kadim şehre çevirdiğiniz gibi tüm gizemiyle karşınızdaki dağın yamacında sizi bekler.

Hem de ne beklemek, binlerce yıldır aralık vermeden yukarı Mezopotamya'dan yolu geçen her kavmi (Asurlular, Hititler, Medler, Babililer, Parthlar, Persler, Sasaniler, Helenler, Romalılar, Türkler, Ermeniler, Kürtler, Araplar), her dini (Hıristiyanlar, Süryaniler, Ezidiler, Müslümanlar), her seyyahı, her kervancıyı bekler.

Bekler ki gelip onda var olanları alsınlar, binlerce yıldır süregeldiği gibi daha birçok yeni şeyi de ona katsınlar.

Bu nedenle Mardin bir şehirden çok daha fazlasıdır. Sanki bağdaş kurup oturmuş, sırtını arkasındaki dağa yaslamış, kucağını Mezopotamya'ya açmış dev bir yaşlı Ana'dır.

Gelin bu Ana'yı keşfedelim.

Mardin için "kadim şehir" denmesi kuruluş tarihinin tam olarak bilinmemesindedir. Tarihte o kadar uzun süredir vardır ki birçok kavim, etnik grup ve dine ev sahipliği yapmıştır. Elbette tüm bu sürede muhteşem bir karma kültür oluşturmuş, dolayısıyla bir arada yaşayanlara da huzur ve mutluluk vermiştir.

Bugünkü adını alana dek çeşitli isimler de almıştır: Araplar Maridin, Süryaniler Marde, Ermeniler Merdin, farklı halklar Merdi, Marda, Erdoğa demişlerdir. Fakat hepsinin ortak fikri sırtını yasadığı dağın yüksek zirvesinden dolayı şahin veya kartal yuvası anlamına gelmiştir.

Dağın eteklerine, Mezopotamya ovasına doğru inerken, yamaçta kat kat yer almış binalarını görürsünüz Mardin'in. Çatıların tamamı düzdür ve teraslarla örtülüdür. Çünkü yazları sıcak ve kurak, kışları kuru soğuk yapan şehrin en önemli özelliği bu teraslarda yaşamın paylaşılmasıdır. Kâh yazın sıcak gecelerinde serinlemek için oturulur, sohbetler edilir, leziz yemekler yenir ve uyunur, kâh gün doğumunu ve gün batımını seyretmek için. Dolunaydan bahsetmeyelim bile. Kışlıklar kurutulur, güvercinler salınır, uçurtmalar uçurulur, Mardin'in terasları bambaşka bir dünyadır.

Şehir bir labirent misali daracık kıvrımlı yollar ve sokaklardan oluşur. Yamaçta yer aldığı için sadece 1. Cadde tüm merkezi kat

eden düz bir yoldur. Buradan aşağı giden ve yukarı çıkan yan yollar ayrılır. Binalar inşa edilirken altlarından, alan kısıtlı olduğu için, farklı kotta yer alan sokakları bağlamak üzere Arapça “abbara” denilen kısa geçitler açılmıştır. Günümüzde bile bu dar sokaklar dik olduğundan hâlâ eşekler sırtında odun, kömür, eşya taşınır, çöpler toplanır.

Mardin, Türk boylarından Artukluların 12. – 13. yy. arasında başkentliğini yapmış olmasından dolayı bugünkü görünümüne o dönemde sahip olmuştur. Artukluların inşa ettikleri; Ulu Cami, Zinciriye Medresesi, Kasımiye Medresesi, Şehidiye cami ve medresesi, ayrıca birçok konak dönemin görkemli taş işçiliğini barındıran yapılarıdır.

Mardin’in mimarisinde en önemli unsurlar arasında Süryani-ler tarafından inşa edilmiş manastır ve kiliseler bulunmaktadır. Mardin ve Nusaybin arasında yer alan, yüzyıllar boyunca Süryani Kadim Ortodoks Kilisesi’nin yönetim merkezliğini yapmış dağlık bölgeye “Tur Abdin” (İmanlıların Dağı) denmektedir. Şehir merkezinde yer alan Mor Behnam (Kırklar) Kilisesi, Mor Petrus ve Pavlus Kilisesi gibi, Deyrulzafaran Manastırı (Mardin), Mor Gabriel Manastırı (Midyat), Meryemana Manastırı, Mor Yakup Manastırı (Nusaybin) da Süryani kültürü ve geleneğine ışık tutmaktadır.

Mardin’in en güzel yönlerinden biri tahrip edilmemiş tarihi dokusu içinde gezdiğiniz sırada çarşılarını da keşfedebilirsiniz. Artuklu ticari geleneğinden miras kalmış Bakırcılar çarşısı, Marangozlar çarşısı, Gümüşçüler Çarşısı (Telkâri), Revaklı Çarşı merkezdeki Ulu Cami’nin çevresinde bulunurlar.

Mardin, iç turizmin artmasıyla son yıllarda turizm sektörünün göz bebeğidir. Yerel yönetimin ve şehirlilerin katkılarıyla tarihi merkezde birçok yenileme yapılmakta, özellikle atıl duran tarihi konaklarda açılan butik oteller ve restoranlar şehrin cazibesini katlamaktadır. Turizmi canlı tutmak için son yıllarda nisan ayında Uçurtma Festivali ve ekim ayında Masalcılar Buluşması etkinlikleri yapılmaktadır.

Elbette bu kadar derin bir kültürel altyapı Mardin mutfağına da yansımaktadır. Yerel mutfak konusundaki zenginlik farklı restoran, kebabçı, lokanta, fırın ve kuruyemişçiye yer almaktadır. Mardin’e gidildiğinde Mardin kebabı, kaburga dolması, sembüsek (kapalı lahmacun), çeşitli mezeler, harire tatlısı yemeden, kiliçe, Süryani çöreği, Süryani şarabı, imlebbes (badem şekeri) almadan, kakuleli Süryani kahvesi içmeden dönülmemelidir.

